

TEN-LA POOL SI N̄MUNSA PI EFESIS NIAA

¹ Mi-na Pool ne n̄munse tenin deen a pipi ma Wia nialin si he Efesis le a chin wialin ma si laa dii le a mu tige Kirisito Yesu le. Wia tuotorun le ne u liisemi di mi n̄aa Kirisito Yesu nanzoo.

² La Nyimma Wia ari la Tiina Yesu Kirisito lahõrimo le, ma jan hon ari yarifielaa.

Wia si to Kirisito le a pela le

³ Má len di la denne Wia. U ne n̄aa la Tiina Yesu Kirisito Nyimma. U to Kirisito le ne a pela le wii-na kala le u Din-zon-la dolun le. Wii-na kala u si kaa pela le lii u jan ne. ⁴ U to Kirisito le a liisela ne, ka u-na suomo n̄aa dunia. U liisela di la wuo ken tuo-pula u sipaan, di ba sí cheerin kala jono pila. ⁵ Ka di u-na n̄aa dunia, u laa sipaan biina jin ari u jan to Yesu Kirisito le ne a len di la n̄aa u biirin. U si chola nii, nii ne tii u fa biine nii. U tuotorun le ne u n̄aa nii. ⁶ U n̄aa nii di la wuo dennu, a len di u yirin yire, a tin u si fála nennige. U Bii-choolun le ne u to a pela le. ⁷ La si mere Kirisito le nii, u jon u chalin jaase a tin la wu-bõnõõ chimin, di Wia jon la wu-bõnõõ chela. Wia zile yuga ne kinken la teen. ⁸ Nii ne tii u n̄aa nii pila. U fála nennige. ⁹ Wia pila wu-jimii-na kala di la wuo jin wialin kala u si biina ari u jan n̄aa pila bubun. Wiaa deenba fa faa ne. Nuu-kala fa biba jin. Ka u leele len la jin

wialinj. Kirisito le ne u to a n̄aa n̄ii. ¹⁰ U n̄aa n̄ii di bua-la ne yie, duu to Kirisito le a keŋ kuŋ-kala he d̄oŋo le ne, kialinj si he Wia-jaŋ ari kialinj si he tin̄teenj kala.

¹¹ U to Kirisito ma le ne a joŋ kiaa billa le di la tiiba. Faafaa kala ne u biine n̄ii. U yie n̄aa wii-kala u tuot̄orunj le ne. ¹² U n̄aa n̄ii di la nialinj si laa sipaanj joŋ la yielaa he Kirisito le, di la wuo leŋ di u yirinj yire. ¹³ Ma nialinj si bi juu tin̄ŋaa n̄aa, ma ma nii Wia wialinj si n̄aa wutitiiba ne. Yesu wu-z̄om̄o-la wiaa ne n̄ii. Ba ne wuo laala ta. Ma ma laa u wiaa dii ne. Ma si laa u wiaa dii n̄ii, Wia joŋ u Diŋ-z̄oŋ-la hema le ne, ku-la u fa si si u jaŋ joŋo pi nialinj si laa u wiaa dii. U magilinj ne n̄ii. ¹⁴ Wia Diŋ-z̄oŋ-la u si joŋo hela le sene daga ari wutitii, maachie la jaŋ dii ku-daŋ-daŋ-la Wia si n̄aa billa le. N̄la n̄aa di la wuo leŋ duu yirinj yire ne.

Pool chuole Wia a pi Efesis niaa

¹⁵ Mi nii n̄ii ma si laa la Tiina Yesu wiaa dii ari n̄ii ma si cho Wia niaa maa. ¹⁶ N̄ii wiaa ne tii, di mi n̄ii chuole Wia-na kala, mi bi ma wiaa yu. Mi yie liisi ma wiaa ma ne a chuole Wia pipima buana kala. ¹⁷ Mi yie sul Wia, la Tiina Yesu Kirisito Nyimma, nii-la si keŋ yirinj maa, duu pima wu-jiminj, a bira keŋ u titia ma kaa dagema u Diŋ-z̄oŋ-la dolunj le di ma wuo jimu. ¹⁸ Wia si yirema di ma wuo juu u kuorii-la tuoŋ n̄ii, mii sulu duu wuo pulle ma tuoŋ di ma wuo jinj ku-la ma s̄ii yielu nagisinj, a bira jinj kialinj ma di Wia niaa kala si jaŋ dii ba z̄omunj. ¹⁹ Mi biraa sulu di u wuo leŋ di ma jinj u dolunj si yuga mage n̄ii, nialinj

si laa u wiaa dii teen. U yie to u dol-bal-la ɛ ne a tinj u tintinɲaa. ²⁰ Dol-la titia ne u kaa chise Kirisito suɲ ɛ a leɲ u hɔɲ Wia sɛmɛ Wia-jaɲ ɛ, ni-duonj di-hɔnuɲ. ²¹ U ne kii nuu-kala si keɲ doluɲ a bibenj niaa dunia deenj ɛ. U ne keɲ yirinj a kii nuu-na kala si keɲ yirinj dunia deenj ɛ ari dunia-la si jaɲ bira kɔ ɛ. ²² Wia jonj kuɲ-kuɲ-kala doluɲ a he Kirisito nisinj ɛ ne, a bira leɲ u ɲaa nialinj si laa Yesu wiaa dii aa hilimi kuhianj maa. ²³ Nialinj si laa Yesu wiaa dii aa hilimi ne ɲaa Yesu yaraa. Kirisito ne bira ɲaa nii-la si jonj u doluɲ he dunia lee-na kala.

2

Wia to Kirisito ɛ a leɲ la keɲ miisinj

¹ Ma fa naga ari ma suba ne a tinj ma wu-bɔɲɲɔɔ ari ma haacheba wiaa. ² Ma faa ɲaa wu-bɔɲɲɔɔ ne a ɲɲaa ma tuɔtɔre wiaa, bua-la ɛ ma fa sɪi to Sitaani dunia deenj ɛ. Sitaani ne leɲe nialinj si bi Wia niinj wiaa ka to ɲɲaa wu-bɔɲɲɔɔ. ³ La kala kala ne faa to la tuɔtɔre wu-ɲaalaa harinj a ɲɲaa wu-lɔrunuɲ, a bira bibiine wu-bɔɲɲɔɔ. La fa sɪi ɲaa wiaa deenba, Wia fa na baaniɲ ne la nyuɲ, ari u fa si na baaniɲ dunia niaa nyuɲ ɲii. ⁴ Ama Wia chola ne kinkeɲ a fifála nennige, ɲii ne tii u leɲ la di Kirisito kala keɲ miisinj. [U si fála nennige ne tii u laala ta.] ⁵ Bua-la ɛ la fa si ɲaa haacheba ne a fa bi miisinj kene a tinj la haacheba-la wiaa, u laala ta. A tinj u si chola ne tii u ɲaa ɲii. ⁶ U bira chise la di Kirisito Yesu kala suɲ ɛ ne, a leɲ di la di Kirisito Yesu kala ɲaa kubala a hɔɲ Wia-jaɲ ɛ. ⁷ U to Kirisito ɛ ne

a leŋ la keŋ miisin, duu wuo dagela maachie nii u si chola ari nii u si faasa fála nennige. ⁸ Wia laħorimɔ ne tii u laama ta, a tin ma si laa u wiaa dii. U bi naga ma titia si keŋ dolun ne tii Wia laama ta, u ŋaa nii pima chogita ne. ⁹ U bi naga ma tinŋin-zoŋŋɔɔ wiaa ne tii u laama ta. Nii wiaa nuu-kala bi maga duu bibigisi u titia le. ¹⁰ Wia ne ŋaala. U ŋaala di la to Kirisito Yesu le ne a ŋaa wu-zoŋŋɔɔ. U ŋaa wu-zoŋŋɔɔ deenba billa le di la ŋiŋaaba.

Nuhuobiinee kala ŋaa kubala ne Kirisito teen

¹¹ Ma nialin si bi Juu tinŋaa ŋaa, ma sí yu ari Juu timma-la fa si keru ba penee ka yire ma nialin si keŋ peŋ-purun ne. Nialin si keru ba penee fa keru ba yaraa seme doŋɔ ne a ta. ¹² Ma bira sí yu ari bua kubala le ma fa bi Kirisito jin. Ma di Iziral tinŋaa fa bi kubala ŋaa. Wialin Wia fa si bula ari u jan ŋaa pi u niaa, ma-na fa bi jan naba. Ma fa bi kuŋ-kala ka yiele, ma bira bi Wia ma kene dunia le. ¹³ Ma di Wia pege fa bolie ne, ama leele Kirisito joŋ u chalin jaase la wiaa ne, di la di Wia kpage doŋɔ. ¹⁴ U ne keŋ nialin si ŋaa Juu tinŋaa ari nialin kala si bi Juu tinŋaa ŋaa he doŋɔ le ba sin a ku ŋaa kubala. U ne keŋla he doŋɔ le la bira bi diŋdomo ŋaa. ¹⁵ U si suba nii, u leŋe wialin Moosis fa si bile di niaa tuto, ba bira bi dolun kene. U ŋaa nii di nialin si ŋaa Juu tinŋaa ari nialin si bi Juu tinŋaa ŋaa kala tou le ne a wuo sin, a ŋaa kubala maa. U ne leŋe ba sin. ¹⁶ Kirisito si suu daa-geese nyun nii, u leŋe ba diŋdonnu-la dere ne. U si ŋaa nii, u leŋe ba kala balia tou le a ŋaa kubala ne, a keŋ ba di Wia

he dɔŋɔ le ba siŋ. ¹⁷ Kirisito ne kɔ a bul Wia wu-zɔmɔ-la a pi nialiŋ pɛgɛ fa si bolie ari Wia, ari nialiŋ ma fa si kpage Wia kala, a bula piba di ba siŋ a keŋ nii-bala. ¹⁸ La kala keŋ u Diŋ-zɔŋ-la ne. U doluŋ le ne la kala jaŋ to a mu Wia teen.

¹⁹ Ma saa bira bi nuhuɔraa ŋaa, a bi duura bibaare maa. Ma di Wia niaa kala ŋaa kubala ne a he Wia dia le. ²⁰ Ma nage dia-la Wia si saa ne. Wia nanzɔɔba ari nialiŋ sɪi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le, ba ne ŋaa dia-la gentine. Kirisito Yesu titia ne ŋaa tiebii-duo-la ba si kaa bil dia-la gentine. ²¹ U ne chage dia-la kala bil u ku ŋaa Wia-dia, la Tiina Yesu dia-la. ²² Ma di Kirisito si ŋaa kubala ŋii, ma di Wia niaa dɔŋsuŋ kala ne u kaa saa Wia-dia deen, dime ne Wia len u Diŋ-zɔŋ-la jujuu.

3

Pɔɔl bul Wia wu-zɔmɔ-la a pi nialiŋ si bi Juu tiŋŋaa ŋaa

¹ Ba keŋ mi-na Pɔɔl tɔ dia a tiŋ Kirisito Yesu wiaa ne. Mi bira he sarika le a tiŋ ma ma nialiŋ si bi Juu tiŋŋaa ŋaa wiaa ne. Ŋii wiaa ne tii mi yie sul Wia pipima. ² Mi jima ari ma ma nii ŋii Wia si fámi nennige a liisemi di mi tiŋ tiŋtiniŋ deen ma teen. ³ Ten-la mi fa si ŋmuŋsa pipima mi bul wiaa mua, a dage ŋii Wia si keŋ wialiŋ fa si faa a kaa dagemi. ⁴ Di ma ne karime ten-la, ma jaŋ na ŋii Wia si leŋe mi jiŋ wialiŋ fa si faa a tige Kirisito le. ⁵ Wia fa bi leŋe di nuu-kala jiŋ wiaa deenba, ama leele u joŋo dage u nanzɔɔba-la si keŋ tuo-pula, ari nialiŋ sɪi bul wiaa, Wia

Din-zon-la dolun le. U leje u Din-zon-la ne jon wialin dageba. ⁶ Wialin ne nla: Wia to Kirisito Yesu wu-zomɔ-la le ne a len juu tinnaa ari nialin ma si bi juu tinnaa naa kala ken torun kialin Wia si naa billa le. Leele ba kala naa Kirisito yaraa seme donɔ ne a tin Wia wu-zomɔ-la wiaa. Ba ma jan pe dii kialin Wia si to Kirisito Yesu le a bul di u jan jonɔ pila.

⁷ Wia leje mi naa u tintinnu ne, di mi bul Yesu wu-zomɔ-la a pi niaa. U lahɔrimɔ le ne u dii zile mi le a jon u dolun pimi mi kaa titin. ⁸ Wia niaa tuɔn kala, mi ne naa ba ku-bie, an ka u fami nennige a liisemi di mi bul Wia wiaa a pi nialin si bi juu tinnaa naa, di ba wuo jin ari Kirisito ken kiaa ne worun. Nu-kala bi ba niin wuo jin. ⁹ Wia ne nii-la si ta kun-kala. U ne leje mi bul wiaa deenba kala a pi niaa, di ba wuo jin wialin u sii che duu naa a mu tige kialin kala u si jonɔ faa faafa kala le. ¹⁰ Wia ka che duu to nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi le, a len Wia bii-zonɔɔ ari Wia bii-bonɔɔ kala si he wia nyun le ku jin Wia si ken wu-jimin nii kinken. ¹¹ Wia fa biine faafa kala ne duu naa wiaa deenba. Ama leele u to la Tiina Yesu Kirisito le ne a len di wialin sene ku naa wutitii. ¹² La si laa u wiaa dii nii, la bi jan fifa fawullun. La jan ken nyu-duon a mu u sipaan. ¹³ Mi saa sulma di ma si leje di ma tuon chei a tin mi sii na heen nii wiaa. Mi sii na hee-la jan len di ma laa yirin.

Pɔɔl bira sul Wia a pi Efesis niaa

¹⁴ Di mi ne biine wialin Wia si naa pila, mi yie tuu kpirimi la Nyimma Wia sipaan ne. ¹⁵ U

ne he doho kala yirin, kialiŋ kala si he Wia-jaŋ ari kialiŋ kala si he tinŋeen le. ¹⁶ U si keŋ yirin kinŋeŋ nii, mii sulu duu leŋ di u Diŋ-zoŋ-la pima doluŋ ma tuosaa le. ¹⁷ Mi bira sulu di ma wuo laa Kirisito wiaa dii woruŋ, duu wuo he ma tuosaa le a leŋ di ma chinŋ kpaŋ kpaŋ a cho niaa. ¹⁸ Mi bira sulu duu pima doluŋ, di ma di u niaa kala wuo jinŋ nii Kirisito si faasa choma kinŋeŋ kinŋeŋ, di ma ku jinŋ chonu-la jaliŋ ari u luŋuŋ ari u duomuŋ kala. ¹⁹ Ama nuu-kala bi jaŋ wuo jinŋ Kirisito chonu-la si mage nii. U ne kii wialiŋ kala la si wuo jinŋ. Mii sul Wia duu leŋ di ma ma keŋ ku-zomɔ-la kala u si keŋe.

²⁰ U dol-la u si kaa titinŋa le, mii sulu duu leŋ di dol-la faasa titinŋ la tuosaa le. U ne jaŋ wuo ŋaa kiaa yuga kii kialiŋ kala la si sulu chiche ari wialiŋ kala la sii biinu. ²¹ Má leŋ di la nialiŋ kala si laa Yesu wiaa dii aa hilimi to Kirisito Yesu le, a leŋ di u yirinŋ yire a lii leele a kaa mu wuu.

4

Kirisito pila doluŋ di la ŋaa kubala u teenŋ

¹ Ba keŋ mi-na Pɔɔl to dia a tinŋ la Tiina Yesu wiaa. Ma nialiŋ Wia si yira, mii sulma di ma leŋ di ma wu-ŋaalaa joŋ wonŋbiinŋ ari Wia sii che nii. ² Má leŋ di ma siaa tuu tinŋeenŋ, a pe keŋ ma titia muuri, a keŋ kenyiri, a joŋ wiaa chiche doŋɔ, a tinŋ ma si cho doŋɔ wiaa. Má leŋ ma ŋaa kubala ³ Wia Diŋ-zoŋ-la le. Ma sí leŋe di kuŋ-kala keŋma pore doŋɔ le. Má keŋ doŋɔ woruŋ a fiela hoŋ som. ⁴ A tinŋ Kirisito wiaa, la kala ŋaa kubala ne. Wia Diŋ-zoŋ-la si hela le, ma ŋaa

kubala ne. Wia si yirela nii, la kala yiele wu-bala ne. ⁵ La kala Tiina naa kubala ne. Wialin la si laa dii ma naa kubala ne. Wii-chuole lii-bala ne la kala fo. ⁶ La kala Wia ari la kala Nyimma naa kubala ne. U ne kii kun-kun kala. U he kun-kala le ne a titin, a he ma ma tuosaa le. ⁷ Kirisito pela kun-kala le ne a jon kiaa pila ari u sii che nii. ⁸ Ba nmunse Wia tenin seme donjo a bul,

“U si yuo dii u dinjonjo dexe, u jil Wia-jañ añ jon dolun pi niaa di ba kaa titin.”

⁹ Di la ne si ari u jil Wia-jañ ne, nii daga ari u laa sipaan lii Wia-jañ ne a ku tuu tinteen. ¹⁰ Nii-la titia si ku tuu tinteen, u ne bira jil Wia-jañ nii a kieli lere-la kala si he wia nyun, duu ken kun-na kala dolun. ¹¹ Dol-la u si jonjo pi niaa, u ne nla: U pi niaa donsun dolun di ba wuo naa Yesu nanzoba, a len donsun ma ba wuo bubul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le, a len donsun maa di ba wuo gollo bubul Wia wiaa a pi niaa. Donsun ma biben nialin si laa Yesu wiaa dii, ka donsun ma didage nialin si laa Yesu wiaa dii. ¹² U pila dolun deen di Wia niaa wuo kaa tin Wia tintin, a wuo pe nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi le di ba waa wialin ba si laa dii Kirisito teen. ¹³ U pela le nii a kaa mu yi bua-la le la kala si jañ wuo ku chin wialin la si laa dii le, a wuo ku jin Wia Bie si nage nii, a ku naa ni-duoru Wia wiaa le, a wuo ku nage Kirisito si nage nii wii-kala le. ¹⁴ Nii-na la bira bi jañ naa hanbiisi Wia wiaa le. La bi jañ mu sipaan añ miire harin maa a tin wu-wogo-la la si nia a tige Wia wiaa le. La bi jañ to nialin sii nyia wiaa añ pe nyinyise niaa, di ba jon

wialinj ba si laa dii ta. ¹⁵ Ama u maga di la cho dɔŋɔ a bul wutitii bua-na kala. Di la ne ŋaa ŋii, la jaŋ wuo waa Wia wiaa le a ku nage Kirisito si nage ŋii. Nialinj si laa Yesu wiaa dii aa hilimi nage nuhuobiine nanɗaasiŋ ne. Kirisito ne ŋaa nyuŋ. ¹⁶ U si ŋaa la kala nyuŋ ŋii, di nanɗaasi-la kala ne mere dɔŋɔ le a titinj ba tinɗinŋaa woruŋ, yara-la jaŋ waa. La wasa keŋ yarida aa cho dɔŋɔ woruŋ.

Mii-falii-la la si keŋe Kirisito teenj

¹⁷ Wia doluŋ le mii che di mi bul wii ne pima ari siifesiŋ. Wialinj nialinj si bi Wia jinj sii ŋaa aŋ bibiine, ba ŋaa wu-peiba ne. Ma-na bira sí wialinj ŋaa. ¹⁸ Biriminj to ba wu-jiminj ne. Ba bi jaŋ wuo na miisi-la Wia si joŋo pi niaa, bee wiaa ba bi wii-kala jinj, aŋ keŋ tuɔ-heeŋ maa. ¹⁹ Ba joŋ hiisiŋ choŋɔ nyua ne, aŋ joŋ ba titia he wuliilinj ŋaaninj le, aa hihiene di ba gollo ŋaa disiŋ-na kala. ²⁰ Nii dee Kirisito dagema. ²¹ Ma nii Yesu wiaa ne. Ba dagema u wiaa ma ne. Wialinj kala saa ŋaa wutitiiba ne. ²² Ma fa si nage ŋii bunɗun-la, má joŋu ta. Ba fa nyisema a cheima ne. ²³ Má leŋ di Wia keŋ ma tuɔbiinaa kala birime di ba ŋaa ku-falia. ²⁴ Ma tuɔbiinj-falia-la nage Wia si nage ŋii ne. Wia ne joŋo pima. Nii wiaa, má to ma tuɔbiinaa deenɗa harinj, di ma sene keŋ tuɔ-pula Wia sipaan a sí disinninj ma keŋ.

²⁵ Nii wiaa, ma bira sí wiaa nyinyia. Má leŋ di nuu-kala bul wutitii a pi u dɔŋɔ tiina, bee wiaa la kala nage nanɗaasiŋ ne a ku mere dɔŋɔ le a ŋaa kubala. ²⁶ Di ma ne na baaniŋ, ma sí leŋe di ma baan-la leŋ di ma juu haache le. Ma bira sí leŋe

di ma na baaniḡ di wia tuu juu. ²⁷ Ma sí leḡe di Sitaani na woḡbiinḡ a nyiseḡa di ma ḡaa haache. ²⁸ Nii-la kala fa síi gaa, u maga duu leḡ gaarinḡ, aḡ keḡ u nisaa faasa tiḡ tiḡtiḡ-zoḡḡo a wuo na ku-la kala u síi che u titia le, aḡ wuo pe summoo ma le. ²⁹ Ma sí leḡe di wu-boḡ kala lii ma niinḡ le. Má bul wu-zoḡo-la síi juu niaa digilaa bua-la le si maga, a leḡ di wialinḡ ma síi bul pe nialinḡ le síi jegili wialinḡ. ³⁰ Ma sí leḡe di Wia Diḡ-zoḡ-la tuoḡ chei. U ne Wia joḡo heḡa le. U ḡaa magilinḡ ma le a dage ari Wia jaḡ laama ta tapulii-la Kirisito sí jaḡ miira ko. ³¹ Má joḡ wu-boḡḡo ḡaaninḡ kala ta. Di nuu ne ḡaa wii juuma le, ma sí joḡo he ma tuoḡ le. Ma sí teru, ma sí baaniḡ na. Ma sí goḡ ḡaa niaa nyuḡ. Ma sí niaa yirinḡ chichei. Ma bira sí wu-boḡ kala kala ḡaa. ³² Ama má keḡ zile doḡo le, a fifá doḡo nennige. Má joḡ wiaa chiche doḡo, ari Wia si to Kirisito le a joḡ ma wu-boḡḡo kala chema ḡii.

5

Ma he Kirisito pulumuḡ tuoḡ

¹ Ma ḡaa Wia bii-chooloo ne. ḡii wiaa, má chichesi Wia wu-ḡaalaa. ² Má cho doḡo ari Kirisito si chola ḡii a suu la wiaa. U joḡ u titia a pi Wia. Ba kpuu ari ba si yie kpu pusuḡ a nyiga pi Wia ḡii, u suora siḡ.

³ Ma si ḡaa Wia niaa ḡii, u maga di ma liise ma titia ha-choruḡ ari ba-choruḡ wu-ḡaalaa le, a bira liise ma titia disinninḡ kala le, a sí niaa kiaa lilaa. ⁴ Ma sí wu-liilinḡ ari wu-toonuḡ ma bubul. Ma sí sisii-toonuḡ ma sii. U bi maga di Wia niaa

ɲiɲaa wiaa deenba. Ama u maga di ma lulolle Wia ne bua-na kala ɛ. ⁵ U maga di ma jinj woruɲ, ari nialin sɪi ɲaa ha-chɔruɲ ari ba-chɔruɲ wiaa ari nialin sɪi ɲaa disinnin, ari nialin si ken niaa kiaa lilaa, niaa deenba kala bi jan dii kialin Wia si ɲaa bil u niaa ɛ, u-na Wia ari Kirisito kuorii-la tuɔɲ. ⁶ Ma sɪi leɲe di nuu-kala bul wu-tɔɔnuɲ a nyisema. Wiaa deenba ne leɲe Wia baaniɲ sisii nialin si bi u niin ka to nyuɲ. ⁷ Nii wiaa, má liise ma titia ni-yiri deenba ɛ. ⁸ Bua kubala ɛ ma ma fa he biriminɲ tuɔɲ ne, ama la Tiina Yesu leɲe ma ɛɛɛ he pulumuɲ tuɔɲ ne. Nii wiaa, má leɲ di ma wu-ɲaalaa nage nialin si he pulumuɲ tuɔɲ sɪi ɲaa ɲii. ⁹ Pulumuɲ tuɔɲ wu-ɲaalaa zɔmɔ ne a pe ɲaa wutitiiba, aa to Wia wonɲiiɲ. ¹⁰ U maga di ma gunne wialin ma si jan ɲaa di la Tiina Yesu tuɔɲ tɔre ne. ¹¹ Biriminɲ tuɔɲ wu-ɲaalaa-la niaa sɪi ɲaa, má liise ma titia ba ɛ. Niaa dɔɲsuɲ he biriminɲ tuɔɲ aa ɲaa wu-bɔɲɲɔɔ ne. Ama má jon ba bubuɔɲ ta a leɲ niaa jinj wialin ba sɪi ɲaa bi zɔɲ. ¹² U paala ken hiisinɲ ne di la bul wialin ba si luɔraa ɲaa. ¹³ Kuɲ-na kala ne he pulumuɲ tuɔɲ, ba yie nau ne. Kuɲ-kala sɪi chaane ken pulumuɲ ne. ¹⁴ Nii wiaa ne tii ba bul, “Ma nialin si pinj don a nage ma suba, má sii don ɛ. Kirisito jan chaana hema ɛ.”

¹⁵ Nii wiaa, má pɔ ma titia le ari ma wu-ɲaalaa ɛ. Ma sɪi ni-yaaraa nagu. Má ɲaa wiaa a nage nialin si ken wu-jiminɲ. ¹⁶ Tapulaa deenba niaa ɲaa wu-bɔɲɲɔɔ ne. Nii wiaa bua-na kala ɛ di ma ne na wonɲiiɲ, má ɲaa wu-zɔɲɲɔɔ aa bul wu-zɔɲɲɔɔ. ¹⁷ Ma sɪi yaaru, u maga di ma jinj wii-

la sí tɔrɛ la Tiina Wia tuɔŋ aa ŋaaba. ¹⁸ Ma sí sinin nyua bubugi. Di niaa nɛ nyua sinin bugi, ba yie ŋɛŋaa wu-liilin nɛ. U jaŋ cheima. Ama má leŋ di Wia Diŋ-zɔŋ-la hɛma lɛ a titin. ¹⁹ Di ma nɛ ku hilimi a bul wiaa pipi dɔŋɔ, má yiyii yiilaa ba sí yirɛ Saams a didenne Wia, a yii yiila-la dɔŋsun maa síi dage Kirisito wiaa. Ma tuɔŋ ma lɛ má yii yiilaa a didenne la Tiina Kirisito. ²⁰ Bua-na kala lɛ ari wii-na kala lɛ, má lɔlle la Nyimma Wia. Má to la Tiina Yesu Kirisito lɛ a ŋaa ŋii.

Haalaa ari baalaa mɛlɛ si maga duu nage ŋii

²¹ La sí fá la Tiina Kirisito wiaa ŋii, u maga di la tuto dɔŋɔba niin wiaa nɛ. ²² Haalaa, má tuto ma balaba niin ari ma síi to Kirisito ŋii. ²³ Haalaa maga di ba ŋaa ŋii nɛ, bɛɛ wiaa baalaa nɛ kɛŋ dolun haalaa nyun ari Kirisito si kɛŋ dolun ŋii nialin si laa u wiaa dii aa hilimi nyun, ka ba ŋaa u yaraa. U nɛ saa bira ŋaa ba Laataara. ²⁴ Nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi síi to Kirisito niin wiaa ŋii, ŋii titia nɛ haalaa ma maga di ba tuto ba balaba niin wiaa. ²⁵ Baalaa, má cho ma haalaa, ari Kirisito si cho nialin si laa Wia wiaa dii aa hilimi ŋii, u suu ba wiaa, ²⁶ a piisɛ ba disinnin ta, a fo ba wu-bɔŋŋɔɔ kala ma ta ari liin, a tin Wia niin wialin ba si nia wiaa. ²⁷ U ŋaa ŋii di nialin si laa u wiaa dii aa hilimi, di ba wuo zɔŋ kinkeŋ, a tutul u teen, a sí wu-bɔŋ kala kɛŋ muapilii maa, a bira sí ŋmaamu muapilii maa, a sí wu-bɔŋ kala yiri ma ŋaa, a ŋaa nialin si bi disinnin kɛnɛ Wia sipaan a sí wii-kala ŋaa chei. ²⁸ Yesu si cho nialin si laa u wiaa dii aa hilimi ŋii, ŋii titia nɛ u maga di baalaa cho ba haalaa,

ari ba si cho ba titia nii. Baal-la kala si cho u haala, u cho u titia ne. ²⁹ Nu-u-kala bi u titia bere, ama u cho u titia a biben u titia nyun worun, ari Kirisito sii ben nialin si laa u wiaa dii aa hilimi nyun nii. ³⁰ Kirisito yie naa nii, bee wiaa la ma naa u nanndaasin ne a mere u yaraa le. ³¹ Wiin deen wiaa ne tii baala yie len u nyimma ari u naan, ka ba di u haala mere donjo le a ken chalbala. ³² Wu-kpunkpere deen naa wu-bal ne a faa. Kirisito ari nialin si laa u wiaa dii aa hilimi wiaa ne mi bubul nii. ³³ U saa nage nii ne ma ma le. U maga di nu-u-kala cho u haala ari u si cho u titia nii, u maga di haala ma pi u bala jirima ne.

6

Pool bul hanbiisin ari ba nyimmaba ari ba naanba wiaa

¹ Hanbiisin, u maga di ma tuto ma nyimmaba ari ma naanba niin. Nii nii to Wia wonbiin. ² Ma zizil ma nyimmaba ari ma naanba ari ba si bul nii Wia tenin tuon. Wialin Wia si dage niaa di ba tuto, ba tuon deen ne ken time. ³ Di ma nii zil ma naanba ari ma nyimmaba, Wia jan pema le di ma na di-zomun, a ken mii-dudunon dunia deen le. ⁴ Ma nyimmaba, ma si ma biirin walimu kinken di ba baanin sisii ma nyun. Ma benba a dageba worun, duu nage ari Wia titia ne dageba wonbiin ba tuto.

Pool bul yosun ari ba tinjaa wiaa

⁵ Ma yosun, ma tuto nialin si tiima niin dunia deen le. Ma zizilba a fifaba. Ma ken wutitii a tutoba ari Kirisito ne ma tuto. ⁶ Ma si lenje di ma

tiŋŋaa beŋma aŋ ka ma-na titiŋ woruŋ, a sí che di ma tiŋ di ba beŋema ɛ. Ama má tiŋ ari ma timaa pi Kirisito ne a keŋ tuo-bala, aa ŋaa wialiŋ Wia si cho. ⁷ Má keŋ tuotoruŋ titiŋ ma tiŋtiŋŋaa, ari ma tima pipi Kirisito ne, nuhuobiine dee ma timaa pa. ⁸ Ma jiŋ di nuu ne tiŋ tiŋtiŋ-zoŋ, la Tiina Wia jaŋ joŋ ku-zoŋ a tiŋmu, di tiina ŋaa yomo koo u tii u titia ne. ⁹ Ma nialiŋ ma si keŋ yosuŋ, má keŋba woruŋ, ma síba walimu. Ma jiŋ ari ma kala tiina ŋaa kubala ne a he Wia-jaŋ. La kala ŋaa kubala ne u teen. U bila kaa porɛ.

Kialiŋ Wia si joŋo pila di la kaa yuo Sitaani

¹⁰ Wii-la mi síi che mi bul, u wu-kaaniŋ ne ŋla: Mii che di ma keŋ doluŋ la Tiina Wia teen a wasa kenu woruŋ. U jaŋ wuo pima doluŋ deen. ¹¹ Sitaani keŋ wu-jimiŋ kiŋkeŋ aa nyise niaa. Ama má keŋ ma titia woruŋ a yuo laa ma titia Sitaani teen. Ma nage laali-yuoroo ne. Má laale laali-yuori genni-la kala Wia si joŋo pima. ¹² Ama la bi naga nialiŋ síi yuo nuhuobiinee. Laa yuo Sitaani ari u haritooroo ne, ari kuŋ-kala si keŋ doluŋ nialiŋ si he birimiŋ tuoŋ teen. Dunia deen ari dol-boŋo-la kala si he wia nyuŋ, ba ne laa yuo. ¹³ Nii wiaa, má laale laali-yuori kíaa Wia si joŋo pima, di tapulii-la wu-boŋoŋoo síi che di ba ŋaama ɛ, di ma wuo ŋaa siri a china gberɛ. ¹⁴ Má chin kpaŋ kpaŋ, má leŋ di wutitii-la ma si nia nage ma laali-yuori damere a voo ma tiŋa ɛ, a leŋ di tuo-pula nage ma hoŋo-geriŋ a to ma hariŋ ari ma sipaan kala, ¹⁵ a leŋ di Yesu wu-zoŋo-la ŋaa ma laali-yuori nenŋenŋeɛ. Yesu wu-zoŋo-la pe niaa ɛ ba hoŋ ari yarifiɛlaa. ¹⁶ U ŋii hariŋ ɛ

ne má leŋ di ma yarida dol a nage hoo-la laali-yuoroo si joŋo kere ba boye. Di ma ne ŋaa ŋii, ma jaŋ wuo kere laa ma diŋdoŋ heŋheŋe kala u si joŋo a yuoma. Heŋheŋe deenba bieru a nage nyiniŋ sii bieru ŋii ne. ¹⁷ Wia si laama ta ŋii, u maga duu nage nyuŋ-chuulo ne di ma joŋo chu, aŋ joŋ tokobii-la si he Wia Diŋ-zoŋ-la teen a kori a yuo laaliŋ. Tokobii-la ne ŋaa Wia wiaa. ¹⁸ Má leŋ di Wia Diŋ-zoŋ-la pima doluŋ di ma chuole Wia bua-na kala le a sulu wii-wii-kala. Ma sii ŋaa ŋii, má po woruŋ a sí doŋ diegu, aŋ pese, aa chuole Wia pipi Wia niaa maa. ¹⁹ Má sul Wia pimi maa di Wia pimi nyu-duoŋ, a wuo dagemi ŋii mi si jaŋ to a bul Yesu wu-zomɔ-la fa si faa a pi niaa. ²⁰ Mi sii bul Kirisito wu-zomɔ-la aa pi niaa ŋii, ŋii ne tii ba keŋmi kaa he chorumɔɔ. Má sul Wia pimi di mi wuo bul Wia wiaa ari nyu-duoŋ, ari mi si maga di mi bul ŋii.

Wu-kaanij

²¹ Mii che di ma jin mi si nage ŋii ne, a bira jin tintimii-la mi sii tiŋ. Mi naanbii-chooluŋ Tikikas si ŋaa la Tiina Yesu tintinni-titii, u jaŋ bul mi wiaa kala, ²² di ba wuo leŋ di ma nyuŋ nyaase. Nii ne tii mi timu ma teen.

²³ La Nyimma Wia ari la Tiina Yesu Kirisito jaŋ leŋ di la naanbiiri-la kala si laa Yesu wiaa dii hoŋ ari yarifiɛlaa, a keŋ yarida, a cho doŋɔ. ²⁴ Nialiŋ si cho la Tiina Yesu Kirisito a kaa mu deen deen, Wia jaŋ fá niaa deenba kala nennige.

**Yesu Kiristito Wu-Zɔŋŋɔɔ (Ghana)
Sisaala-Tumulung NT Ghana**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Sisaala, Tumulung)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

b3eb8618-120f-5a96-8c1c-1dbc16914330